

ለዴሞክራሲ ሥርዓቱ መጎልበት የተቋማቱን

አቅም ማሳደግ

አባ መላኩ 03-06-17

በሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን መንግሥት የዴሞክራሲ ሥርዓቱን ለማጥለቅ የተለያዩ ተግባራትን በማከናወን ላይ ይገኛል። ከእነዚህ ተግባራት መካከል በዓለም ዓቀፍ ደረጃ የዴሞክራሲ ተቋማት ተብለው ከሚታወቁት መካከል ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ፣ የሰብዓዊ መብት ኮሚሽን፣ የህዝብ እንባ ጠባቂ ተቋም እና የዋና ኦዲተር መሥሪያ ቤቶች ተጠቃሽ ናቸው። እነዚህ ተቋማት በአሠራራቸው ከማንም ተጽዕኖ ውጭ እንዲሆኑ ለማድረግ ተጠሪነታቸው ለህግ አውጪው ማለትም ለተወካዮች ምክር ቤት ነው። መንግሥት የህዝብ ተመራጮችን አቅም ለማሳደግ እና የህዝብ ቀጥተኛ ተሳትፎን ለማግኘት እንዲሁም የዴሞክራሲ ባህልን ለማሳደግ ትኩረት ተሰጥቶ በመሥራት ላይ ይገኛል።

መንግሥት በዕትዕ ሁለት የዴሞክራሲ ሥርዓቱ እንዲጎለብት ከሚያከናውናቸው በርካታ ሥራዎች መካከል የዴሞክራሲ ተቋማትን እና የዜጎችን አመለካከት በመቅረጽ ላይ ወሳኝ ሚና ያላቸውን ተቋማት አቅም መገንባት እንዲሁም በመሠረታዊ አገራዊ ጉዳዮች ጥልቀት ያለው የህዝብ ተሳትፎና አገራዊ መግባባት እንዲፈጠር በማድረግ ረገድ ወሳኝ ሚና ያላቸውን ተቋማት አቅማቸውን ማጎልበት ነው።

የዴሞክራሲ ሥርዓትን በዋነኝነት ያጎለብታሉ ተብለው የሚታወቁት ተቋማት ለአብነት የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤቶች፣ የፌዴሬሽንና የብሄረሰቦች ምክር ቤቶች፣ የብሔራዊ የምርጫ ቦርድ፣ የሰብዓዊ መብት ኮሚሽን፣ የኢትዮጵያ እንባ ጠባቂ ተቋም፣ የዋና ኦዲተር መሥሪያ ቤቶች አሠራርን በማዘመን የዴሞክራሲ ሥርዓቱን የበለጠ ማጠናከር ዋነኛ የመንግሥት አቅጣጫ ነው።

የዴሞክራሲ ባህልና አቅምን ከማዳበር አኳያ ትምህርት ቤቶች ያላቸው ሚና እጅግ የጎላ በመሆኑ መንግሥት በዕትዕ ሁለት በዕቅድ ያስቀመጠው ሌላው አንኳር ጉዳይ ነው።

የዴሞክራሲ ሥርዓት የሚጎለብተው የህዝብ ቀጥተኛ ተሳትፎ ሲታከለበት በመሆኑ ጎብረተሰቡ መብቱንና ግዴታውን አውቆ መብቱን የመጠየቅ እንዲሁም ግዴታውን የመወጣት ባህሉን መተግበር ይኖርበታል። የዴሞክራሲ ሥርዓት መጎልበት የሰጪና የተቀባይ አካሄድ ሳይሆን ሁሉም በጋራ ተረባርቦ የሚያሳካው ጉዳይ እንጂ መንግሥት ብቻውን እውን ሊያደርገው አይቻለውም። አገራችን በየዘርፉ የጀመረችውን ህዳሴ እውን ማድረግ የሚቻለው ዜጎች የተደራጀና ንቁ ተሳትፎ ማድረግ ሲችሉ ነው።

በዕትዕ ሁለት ዋናኛ የመንግሥት ዓላማ እየተገነባ ያለውን የዴሞክራሲ ሥርዓት የጎብረተሰቡ የቀጥታና የውክልና ተሳትፎ መጎለበት ወሳኝ ነው። በመሆኑም መንግሥት በዕትዕ ሁለት የፌዴራል፣ የክልል፣ የዞን፣ የከተማ፣ የወረዳ እና የቀበሌ የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤቶች ህግ የማውጣት ሥልጣናቸውን በብቃት እንዲፈፀሙ እና አስፈፃሚውን አካል የመከታተል፣ የመቆጣጠርና የመደገፍ ተልዕኳቸውን በተሟላ ሁኔታና በብቃት መወጣት እንዲችሉ ተቋሞቹን ራሳቸውን ማጠናከር ተገቢነት ያለው አሠራር ነው።

የህገ መንግሥቱ መሠረታዊ መርሆዎች በህዝብ ዘንድ የበለጠ እንዲሰርፅ ማድረግ የአገሪቱን ህልውና ማረጋገጥ ነው። አገራችን ጠንካራና ሁሉን አቀፍ የሆነ ህገ መንግሥት ያላት አገር ናት። ይሁንና ህገ መንግሥቱ በሁሉም የጎብረተሰብ ዘንድ እንዲሰርጽ የተከናወኑ ሥራዎች ይህን ያህል ናቸው ማለት ግን አይቻልም። የብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ህዝቦች እኩልነትና ፍትሃዊ ተሳታፊነትንና ተጠቃሚነትን የበለጠ በማጎልበት የአገሪቱን አንድነት ማጠናከር ተገቢ ነው። በህገ መንግሥቱ መግቢያ ላይ የተቀመጠውን አንድ የፖለቲካና ኢኮኖሚ ማጎበረሰብ የመፍጠር ጉዞ በማጠናከር ከላይ ለማንሳት እንደሞከርኩት የአገሪቱን ህዳሴ ማፋጠን ይቻላል።

ሌላው በአገራችን ህዝቦች መካከል ልዩነት ለመፍጠር ጽንፈኛው ኃይል በተደጋጋሚ የሚነሳው የኃይማኖት ጉዳይ ነው። የኃይማኖቶች እኩልነትና ነፃነት እንዲሁም የመንግሥትና የኃይማኖት አሠራር መለያየት ጉዳይ ህገ መንግሥቱ በግልጽ የተደነገገ

ነው። እነዚህ ጉዳዮች በጎብረተሰቡ ይበልጥ እንዲሰርጹና የመቻቻልና የጋራ እሴቶች እንዲጎለብቱ በማድረግ ለሥርዓቱ አደጋ የሆነውን የአክራሪነት አካሄድ ቦታ እንዲያጣ በማድረግ ረገድ ህዝብና መንግሥት ተቀናጀተው መሥራት ይኖርባቸዋል።

ከላይ ለማንሳት እንደተሞከረው የዴሞክራሲ ሥርዓትን ለማጠናከር ትኩረት የተሰጠው በአገራችን የዴሞክራሲ ተቋማት ተብለው የተለዩትን ተቋማት በአሠራርም ሆነ በአደረጃጀት ማጠናከር ነው። በዓለም አቀፍ ደረጃ የዴሞክራሲ ተቋማት ተብለው ከሚጠቀሱት መካከል አንዱ የሆነው የሰብአዊ መብት ኮሚሽን ነው፤ ይህ ተቋም ከሰብአዊ መብት አንጻር የህገ መንግሥቱን ድንጋጌዎች አፈጻጸምን የሚከታተል ተቋም ነው። የዚህን ተቋም አቅም ማጎልበት የዴሞክራሲ ሥርዓቱን ማጠናከር ማለት በመሆኑ መንግሥት በዕቅድ ሁለት ትኩረት ከሰጠው ተቋም ውስጥ አንዱ ነው። ተቋሙ ከጎብረተሰቡ ከሚያገኘው ጥቆማ እንዲሁም ራሱ ከሚያካሂዳቸው ጥናቶች በመነሳት የዜጎችን ሰብአዊ መብቶች እንዲከበሩ ለማድረግ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅርበት ይሰራል።

ሌላው በዓለም አቀፍ ደረጃ የዴሞክራሲ ተቋማት ተብለው ከሚጠቀሱት መካከል ደግሞ የእንባ ጠባቂ ተቋም ነው። ይህ ተቋም ዜጎች የአስተዳደር በደል እንዳይደርስባቸው እና ደርሶ ሲገኝም አስፈላጊውን የማስተካከያ ርምጃ እንዲወሰድ በማድረግ የዴሞክራሲያዊ ሥርዓቱን ለማጠናከር በህገ መንግሥቱ መሠረት የተደራጀ የዴሞክራሲ ተቋም ነው። የእንባ ጠባቂ ተቋም ከዜጎች የሚደርሱትን ጥቆማዎች በማጣራትና ትክክል ሆነው በተገኙት የማስተካከያ ርምጃ እንዲወሰድ ከዚህ አልፎ ያልተስተካከሉትን ደግሞ ወደ ህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በማቅረብ ይሰራል። ተቋሙ ተልዕኮውን በላቀ ሁኔታ መወጣት እንዲችል ተቋማዊ አቅሙን የማጠናከር ጉዳይ በመንግሥት ቅድሚያ ትኩረት የተሰጠው ተቋም ሆኗል።

ሦስተኛው በዓለም አቀፍ ደረጃ የዴሞክራሲ ተቋማት ተብለው ከሚጠቀሱት መካከል ደግሞ የፌዴራል ዋና ኮሚሽን ነው። የፌዴራል ዋና ኮሚሽን እንዲሁም የክልል ኮሚሽን ቢሮዎች መጠናከር ለዴሞክራሲ ሥርዓቱ መጠናከር ያላቸው ሚና ትልቅ ነው።

ምክንያቱም እነዚህ ተቋማት በመንግሥት አሠራር ግልጽነትና ተጠያቂነት እንዲነግስ ትልቅ አስተዋጽኦ አላቸው። እነዚህ ተቋማት የመንግሥት ፋይናንስና ንብረት እንዲሁም የሰው ኃይል ያለ ብክነት በአግባቡ ለታለመለት የህዝብ ጥቅም መዋሉን የሚያረጋግጠው ይህ ተቋምን ማጠናከር ተገቢ ነው።

በአገራችን ዜጎች በወኪሎቻቸው አማካይነት ከሚያደርጉት ተሳትፎ በተጨማሪ በቀጥታ በተደራጀ መልኩ የሚያደርጉት ተሳትፎ ለዴሞክራሲ ሥርዓቱ መጠናከር ትልቅ ሚና አለው። በመሆኑም ህገ መንግሥቱ በደነገገው መሠረት ዜጎች በነፃነት ተደራጅተው አጀንዳቸውን እንዲያራምዱ ለማድረግ ያለው ምቹ ሁኔታ ተጠናክሮ እንዲቀጥል መንግሥት የተለያዩ ርምጃዎችን በመውሰድ ላይ ይገኛል።

በአገራችን የዴሞክራሲ ሥርዓት እየተጠናከረ መምጣቱን የሚያሳየው የማህበራትና የበጎ አድራጎች ተሳትፎ ከጊዜ ወደ ጊዜ ከፍተኛ መሻሻል እያሳየ የመጣበት ሁኔታ አለ። የብዙኃንና የሙያ ማህበራት እንዲሁም የበጎ አድራጎች ድርጅቶች ግልፅነትና ተጠያቂነት የሰፈነበት አሠራርን ተከትለው ለአገሪቱ ልማትና የዴሞክራሲ ሥርዓት ግንባታ የበኩላቸውን ሚና ማበርከት ይጠበቅባቸዋል። እነዚህ ማህበራት በ1997 ዓ.ም እንዳየነው ዓይነት ገለልተኝነት የጎደለው አካሄድ የሚከተሉ ከሆነ ከጥቅማቸው ጉዳታቸው ይነሳል። በመሆኑም መንግሥት የእነዚህን አካላት ለአገራችን የዴሞክራሲ ሥርዓቱ መጎልበት አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ለማድረግ መንግሥት ተገቢውን ድጋፍና ክትትል ሊያደርግላቸው ይገባል።